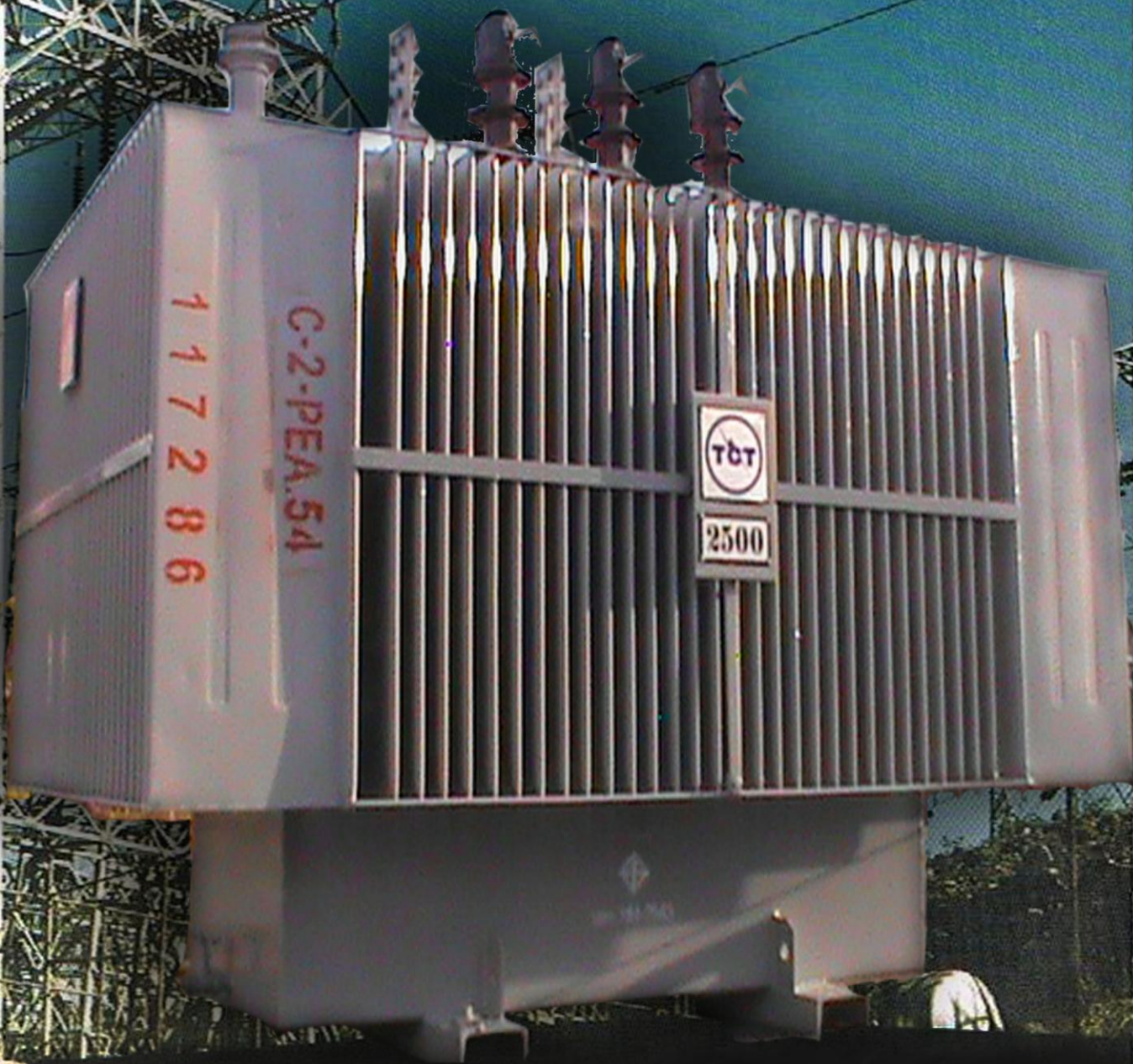

คู่มือการใช้งานและบำรุงรักษา

USER MANUAL

สำหรับหม้อแปลงไฟฟ้าชนิดน้ำมัน

<http://www.thaicentertransformer.com>

E-mail thaicenter671@hotmail.com

ปลอดภัยไว้ก่อน

SAFETY FIRST

การปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการใช้งานและการบริการซ่อมบำรุงรักษาหม้อแปลงไฟฟ้า จำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เช่น กฎระเบียบความปลอดภัย ของสถานประกอบการของลูกค้ำ คำเตือน ข้อกำหนด และข้อควรระวัง เรื่อง ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ซ่อมและบำรุงรักษาหม้อแปลงไฟฟ้า

คำเตือน เพื่อป้องกันอันตรายจากการถูกไฟฟ้าช็อต ที่ตัวหม้อแปลงหรือรั้วกันจะมี เครื่องหมายสัญลักษณ์เตือนให้ระมัดระวังอันตราย จากการเข้าใกล้หรือสัมผัสชิ้นส่วนอุปกรณ์ ของหม้อแปลง เช่น

เครื่องหมายสายฟ้าในรูปสามเหลี่ยม

เป็นสัญลักษณ์เตือนให้ระมัดระวังอันตรายจากไฟฟ้าแรงสูงจากการสัมผัสชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้น

เครื่องหมายตกใจในรูปสามเหลี่ยม

เป็นสัญลักษณ์เตือนให้ระมัดระวัง ในการใช้งาน โดยต้องให้ความสำคัญ และปฏิบัติตามคำแนะนำเรื่องความปลอดภัย

ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

- ต้องสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัย/ส่วนบุคคลและอุปกรณ์ร่วมที่ถูกต้องวิธี
- ปฏิบัติตามกฎหมายและคำแนะนำเรื่องความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด
- หลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานขณะฝนตกหรือพื้นที่ชื้นแฉะ หรือคับแคบรวมทั้งบริเวณที่มีมลภาวะสูง
- การปลดหรือสับจ่ายไฟฟ้าแรงสูงแรงต่ำต้องทำด้วยความระมัดระวัง มั่นใจ เทียงตรงรวดเร็ว ยืนในที่มั่นคงและใช้อุปกรณ์ร่วมที่ปลอดภัยตามที่กำหนด
- ทำการวัดชี้วัดแรงต่ำขณะปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันอันตรายจากแรงดันไฟฟ้าย้อนกลับ
- ในกรณีมีการตรวจสอบอุปกรณ์ป้องกันห มื่อแปลง เช่น บุคโฮลชรีเลย์ต้องระวังในเรื่องของการตัดวงจร ทั้งระบบ จะเกิดความเสียหายต่อระบบการผลิตของลูกค้า
- ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ปลอดภัยไว้ก่อน ไม่รวบรัดข้ามขั้นตอนที่จำเป็นต่อความปลอดภัย

คู่มือใช้งานและบำรุงรักษาหม้อแปลง

Operation and Maintenance Instruction Manual

บททั่วไป

หม้อแปลงไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าชนิดหนึ่งสามารถถ่ายทอดพลังงานจากขดลวดวงจรหนึ่งไปสู่ขดลวด อีกวงจรหนึ่ง โดยการเหนี่ยวนำจากวงจรไฟฟ้ากระแสสลับ หม้อแปลงไฟฟ้ากำลังในระบบจำหน่ายมีหน้าที่หลักเพิ่มหรือลดแรงดัน เพิ่มแรงดัน เพื่อให้ส่งจ่ายพลังงานไประยะเวลาไกล อย่างมีประสิทธิภาพและปรับ ลดแรงดันให้เหมาะกับการใช้งาน ส่วนใหญ่จะเป็นหม้อแปลงชนิด ที่แช่น้ำมัน ทำหน้าที่ คือ มีน้ำมันทำหน้าที่เป็นฉนวน และระบายความร้อนถึงหม้อแปลงแบ่งเป็นชนิดเปิดมีถังน้ำมันสำรองและ แบบปิดสนิท

คู่มือนี้ใช้สำหรับตรวจสอบและบำรุงรักษาหม้อแปลงไฟฟ้าในเบื้องต้นชนิดที่ระบายความร้อนด้วยน้ำมันผู้รับผิดชอบควรได้รับการฝึกฝนด้านความรู้และปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี เพื่อเกิดการดำเนินงานที่ถูกต้องและปลอดภัย

การตรวจรับหม้อแปลงไฟฟ้า

หม้อแปลงไฟฟ้าทุกเครื่อง ได้รับการควบคุมคุณภาพตรวจสอบระดับน้ำมันและประกอบอุปกรณ์ครบก่อนส่งออกจากโรงงาน

การตรวจรับให้ตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ครบ

- ตรวจสอบรายการวัสดุและอุปกรณ์ที่ส่งมาว่าตรงกับใบรายการส่งของหรือไม่
- ตรวจสอบสภาพถัง การยึดโยงหรือหีบห่อหม้อแปลงขณะอยู่บนรถ อยู่ในสภาพที่มั่นคงไม่มีสิ่งผิดปกติ
- ทันทีที่ได้รับควรเปิดดูเพื่อตรวจสอบสิ่งที่มองเห็นภายนอกการชำรุดที่อาจเกิดจากการขนส่ง เช่น ครีบและอุปกรณ์ต่าง ๆ
- ตรวจสอบระดับน้ำมัน ที่มองเห็นที่เกจที่ติดตัวถังหรือที่ถังสำรองว่ายังในระดับที่ถูกต้อง
- ตรวจสอบสภาพของถัง ครีบ อุปกรณ์ส่วนประกอบ และการรั่วซึมตามส่วนต่าง ๆ เช่น ครีบ และ ซีลโดยทั่วไป

การยก การเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บ

หม้อแปลงไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีน้ำหนักมากเมื่อเทียบกับขนาด ภายในเป็นไส้หม้อแปลงประกอบด้วยแกนเหล็กและขดลวดทองแดงอยู่ในน้ำมันหม้อแปลงซึ่งทำหน้าที่เป็นฉนวนและระบายความร้อน การยกเคลื่อนย้ายต้องกระทำอย่างระมัดระวัง

โดยดำเนินการดังนี้

- ต้องดูน้ำหนักรวมของหม้อแปลงที่ระบุไว้ในแผ่นป้าย เพื่อเตรียมอุปกรณ์ยกได้ถูกต้องและเหมาะสม
- การยกและเคลื่อนย้ายหม้อแปลงด้วยปั้นจั่นหรือรถเครนให้ใช้สลิงยกที่หุยกบนฝาดังซึ่งยกได้และทั้งตัวหม้อแปลง กรณีถ้ามีหุยกที่ตัวถังให้ยกที่หุยกตัวถังเท่านั้น
- การยกหม้อแปลงด้วยสลิงเส้นสลิงทั้งสองข้างต้องกางไม่เกิน 90 องศาและยกเอียงได้ไม่เกิน 15 องศา
- การยกเคลื่อนย้ายหม้อแปลงด้วยรถโฟลคลิฟท์ ให้ทางจารถยกให้กว้างสอดคล้องกันตัวถังช่วงภายในหรือภายนอกฐานเหล็กทั้งสอง โดยพิจารณาน้ำหนักการยกให้เหมาะกับน้ำหนักที่ระบุไว้ในแผ่นป้ายและต้องระวังการกระแทกอุปกรณ์ต่าง ๆ ของหม้อแปลง เช่น เทรนวาล์วหรือครีบหม้อแปลง
- การยกด้วยแม่แรง หม้อแปลงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่มีน้ำหนักมากจะมีตำแหน่งรองรับการยกด้วยแม่แรง ที่มุมด้านล่างของ ถังหม้อแปลงที่ยื่นออกมาสำหรับแม่แรงทั้งสี่มุม

การติดตั้งใช้งานหม้อแปลงไฟฟ้า

การติดตั้งหม้อแปลงของการไฟฟ้ามมี 3 แบบคือ

แบบแขวน ใช้สำหรับติดตั้งหม้อแปลง 1 เฟส และ 3 เฟส ขนาด 10-160 kVA บางครั้งถึง 250 kVA

แบบนั่งร้าน ใช้สำหรับติดตั้งหม้อแปลง 3 เฟส ขนาด 50-250 kVA บางครั้งถึง 2000 kVA

แบบตั้งพื้น ใช้สำหรับติดตั้งหม้อแปลง 3 เฟส ขนาด 315-2000kVA

การดำเนินการติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าที่ถูกและเหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้
เกิดความปลอดภัยกับการใช้งานการปฏิบัติงานการบำรุงรักษาและการยืดอายุการใช้งาน
หม้อแปลงไฟฟ้า

โดยต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- หม้อแปลงไฟฟ้าควรจัดวางไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายการตรวจสอบและการบำรุงรักษา ทั้งที่ตั้งใช้งานไว้ภายในหรือภายนอกอาคาร
- หม้อแปลงไฟฟ้าต้องได้รับการระบายความร้อนอย่างเพียงพอ
- การติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าต้องเป็นไปตามมาตรฐานการติดตั้งทางไฟฟ้าของประเทศไทย
- การติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าที่ตั้งบนพื้นหรือบนเสานั่งร้านต้องยึดฐานหม้อแปลงให้แน่น มั่นคง ปลอดภัย และป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

การตรวจสอบและทดสอบก่อนการจ่ายไฟ

- ตรวจสอบการติดตั้งหม้อแปลงให้ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
- ดำเนินการตรวจสอบสายดิน ระบบการต่อลงดินของหม้อแปลงไฟฟ้า
- ตรวจสอบความแน่นของข้อต่อสายทางด้านแรงสูงแรงต่ำ นิวทรัลและสายดิน
- ตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ระบบเตือนภัยระบบป้องกันและระบบตัดตอนชุดกรอง ความชื้นให้อยู่ในตำแหน่งและลักษณะพร้อมใช้งาน
- ตรวจสอบตำแหน่งแทปให้ถูกต้อง และตรงกับแรงดันที่ต้องการใช้งาน
- ตรวจสอบการต่อสายและตัวอักษรกำกับเฟสให้ถูกต้องตามเฟส
- ตรวจสอบความเรียบร้อยทั่วไปว่าไม่มีสิ่งแปลกปลอมอยู่ในบริเวณรอบหม้อแปลงรวมทั้งการรั่วซึมของน้ำมันตามซีลต่าง ๆ และครีบบหม้อแปลงไฟฟ้า
- ตรวจสอบวัดค่าความเป็นฉนวนระหว่างแรงสูง-แรงต่ำ , แรงสูง-กราวด์ และแรงต่ำกราวด์ หากหม้อแปลงไฟฟ้าตั้งทิ้งไว้นาน โดยไม่มีการจ่ายไฟเกิน 6 เดือนควรแจ้งหน่วยบริการเพื่อตรวจสอบก่อนใช้อีกครั้ง

การตรวจสอบหลังการจ่ายไฟ

หลังจากการจ่ายไฟเข้าหม้อแปลงแล้วดำเนินการตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าหม้อแปลงไฟฟ้าทำงานได้ตามปกติ

- ตรวจสอบแรงดันไฟฟ้าออก ว่าได้ตามตำแหน่งแทปที่ตั้งไว้หรือไม่
- ตรวจสอบความถูกต้องของการเรียงลำดับเฟส
- ทดสอบการจ่ายไฟฟ้าเพื่อใช้งาน เช่น แรงดัน กระแสไฟฟ้าและทิศทางการหมุนของมอเตอร์
- ความสามารถรับแรงดันเกินของหม้อแปลงไฟฟ้าขณะไม่มีโหลดไม่ควรเกิน +10% และ +5 % ขณะมีโหลด

เมื่อหม้อแปลงจ่ายไฟใช้งานได้ตามปกติ การดูแลตรวจสอบบำรุงรักษาหม้อแปลงเชิงป้องกันเป็นประจำทุก 1 เดือน หรือ 3 เดือน ตามสภาพเพื่อให้การใช้งานมีประสิทธิภาพสูงสุด

- ตรวจสอบรอยรั่วซึม คราบสกปรก ฝุ่น และขยะรอบตัวถังหม้อแปลง
- ตรวจสอบสภาพทั่วไปของอุปกรณ์ภายนอก เช่น ลูกถ้วย สีฉลิก้าเจล และระดับน้ำมันเป็นต้น
- สังเกตความร้อน และเสียงดัง ว่าผิดปกติหรือไม่
- ดูแลกิ่งไม้ เถาวัลย์ และสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ ไม่ให้อยู่ใกล้หม้อแปลง

แผ่นป้าย

NAME PLATE

แผ่นป้ายของหม้อแปลงไฟฟ้า ปกติจะติดอยู่ด้านข้างของตัวถังหรือครีบบหม้อแปลงไฟฟ้าแผ่นป้ายจะมีข้อมูลบ่งบอกถึงรายละเอียด เกี่ยวกับหม้อแปลงไฟฟ้า เช่น ขนาดกำลัง , แรงดันแรงสูงและแรงต่ำ , กระแสด้านแรงสูงและแรงต่ำ , น้ำหนักและปริมาตรของน้ำมัน , การต่อสายแทป และเว กเตอร์ , บริษัทและวันเดือนปีที่ผลิต

ดังตัวอย่างข้อมูลในแผ่นป้ายดังนี้

kVA	ขนาดกำลังที่กำหนดของหม้อแปลงไฟฟ้า ที่สามารถจ่ายกำลังไฟที่หน่วยเป็นกิโลโวลท์ – แอมป์
FAC.SER.NO,SERIAL NO.	หมายเลขเครื่องอ้างอิงหม้อแปลงแต่ละเครื่องเพื่อใช้ในการติดต่อ
PHASE	จำนวนเฟสของหม้อแปลงไฟฟ้ามีชนิด 1 เฟส และ 3 เฟส
FREQUENCY	ความถี่ของไฟฟ้ากระแสสลับ มีความถี่ 50 และ 60 เฮิรซท์
TYPE	ระบบระบายความร้อนของหม้อแปลงไฟฟ้า เช่น ONAN
CLASS	ชนิดของฉนวนในการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า เช่น A
PRI .VOLT	ขนาดแรงดันไฟฟ้าที่กำหนดของหม้อแปลงด้านแรงสูงหรือด้านปฐมภูมิ
SEC.VOLT	ขนาดแรงดันไฟฟ้าที่กำหนดของหม้อแปลงด้านแรงต่ำหรือทุติยภูมิ
PRI.AMP	กระแสไฟฟ้าที่กำหนดทางด้านแรงสูง
SEC.AMP	กระแสไฟฟ้าที่กำหนดทางด้านแรงต่ำ
PERCENT IMP	ค่าอิมพีแดนซ์เทียบร้อยละ
OIL TEMP RISE	ค่าขีดจำกัดอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นของน้ำมันเทียบกับอุณหภูมิโดยรอบขณะใช้งาน ที่ 100 %

OIL QTY.(L)	ปริมาณน้ำมันที่อยู่ในหม้อแปลงทั้งหมด (ลิตร)
LIFTNG WT.(kg)	น้ำหนักยกได้หม้อแปลงไฟฟ้าไม่รวมน้ำหนักตัวถังและน้ำมัน (กิโลกรัม)
TOTAL WT.(kg)	น้ำหนักรวมของหม้อแปลงไฟฟ้า (กิโลกรัม)
DATE	วัน เดือน ปี ที่ผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า
CONNEECATION DIAGRAM	แผนผังแสดงตำแหน่งของขั้วของขดลวดด้านแรงสูงและแรงต่ำ
VECTOR DIAGRAM	แผนผังแสดงความแตกต่างของมุมเฟสระหว่างแรงสูงและแรงต่ำ
H.V.SIDE POS. CONNECTION	ตำแหน่งแทปที่ขดลวดสัมพันธ์กับแรงดันของขั้วต่อต่าง ๆ ด้านแรงสูง
L.V.SIDE TERMINAL VOLTAGE	แรงดันที่ขั้วต่อทางด้านแรงต่ำ

การบำรุงรักษาหม้อแปลง

TRANSFORMER MAINTENANCE

หม้อแปลงไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ทำหน้าที่ส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าไปยังอุปกรณ์ใช้ไฟฟ้าที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานและบ้านเรือนทั่วไป การบำรุงรักษาหม้อแปลงไฟฟ้าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพื่อให้คงสภาพปกติ และอายุการใช้งานที่ยาวขึ้น โดยเฉพาะระบบฉนวน กระดาษฉนวน ซิลิคาตต่าง ๆ และฉนวนทองแดง วัสดุเหล่านี้จะเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน เมื่อมีความชื้น เหม่า สิ่งเจือปนอื่น ๆ และก๊าซปะปนอยู่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้หม้อแปลงเสียหาย หรือลัดวงจรทำให้ระเบิดได้ ดังนั้น จึงควรมีการตรวจสอบสภาพ และบำรุงรักษาหม้อแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการลดค่าความเสียหาย อีกทั้งยังทำให้ได้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดและเพิ่มอายุการใช้งานได้นานขึ้น

การตรวจสอบและการบำรุงรักษา

หม้อแปลงไฟฟ้าชนิดน้ำมันเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่มีส่วนใดเคลื่อนไหวจึงไม่มีการสึกหรอ แต่จะมีความร้อน ที่เกิดจากสูญเสียในขดลวดและแกนเหล็กเปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อน ทำให้ส่วนประกอบต่างๆ เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งานหม้อแปลงไฟฟ้า จึงควรได้รับการตรวจสอบและบำรุงรักษาเป็นระยะเวลาทุก 6 เดือน หรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าหม้อแปลงยังคงใช้งานได้ตามปกติและยืดอายุการใช้งานของหม้อแปลงไฟฟ้า ในระบบฉนวนซึ่งประกอบด้วย น้ำมัน กระดาษฉนวน ซิลิคาต ฉนวนทองแดงจะเสื่อมสภาพเมื่อมีความชื้นและสิ่งเจือปนอื่น โดยมีความร้อนเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา

หัวข้อรายการที่ตรวจสอบเพื่อบำรุงรักษา

- ตรวจสอบอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เทอร์โมมิเตอร์ ระดับน้ำมัน และอุปกรณ์ลดความดัน เป็นต้น
- ตรวจสอบสภาพภายนอกของตัวถังหม้อแปลงไฟฟ้า เช่น รอยรั่วซึมของครีป ปะเก็นยางต่างๆ
- ตรวจสอบสภาพโดยทั่วไปของอุปกรณ์ เช่น ลูกถ้วย ความแน่นของสายและสีของสารเคลือบความชื้น

รายการตรวจสอบสามารถดูได้จากตารางวิธีการตรวจสอบในภาค ก.

ซึ่งเป็นเพียงแนวทางให้ลูกจ้างทราบการปฏิบัติจริงต้องเป็นผู้มีความรู้เรื่องหม้อแปลงโดยเฉพาะ

การกรองน้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้า

น้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าทำหน้าที่เป็นฉนวนไฟฟ้าและระบายความร้อนจากแกนเหล็ก และขดลวดออกสู่บรรยากาศภายนอก เมื่อถูกใช้งานไประยะหนึ่ง คุณสมบัติการเป็นฉนวนจะเสื่อมเนื่องจากความชื้น การปนเปื้อนของสิ่งแปลกปลอมและการเกิดออกซิเดชั่น ก่อน ดำเนินการบำรุงรักษาต้องนำตัวอย่างน้ำมันมาตรวจสอบความทนต่อแรงดันไฟฟ้า และความต้านทานของฉนวนถ้าทำได้ ต่ำกว่าเกณฑ์ จะมีการปรับสภาพโดยการกรองด้วยเครื่องกรองแบบสุญญากาศ เพื่อแยกความชื้น วัสดุของแข็งและก๊าซออก

ข้อควรระวัง

การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้าแรงสูง เช่น หม้อแปลงไฟฟ้านั้นมีอันตรายมากสมควรให้ผู้มีความชำนาญโดยเฉพาะเป็นผู้ดำเนินการ บริษัทฯมีช่างผู้เชี่ยวชาญ และทีมงานมืออาชีพที่จะให้บริการบำรุงรักษาซ่อมและแก้ไขเมื่อหม้อแปลงของท่านมีปัญหาขัดข้องได้ตลอด 24 ชั่วโมง

ระบบการส่งจ่ายกำลังไฟฟ้า

ระบบการผลิต มีหน้าที่เปลี่ยนพลังงานรูปอื่น ๆ เช่น พลังศักย์ของน้ำ พลังงานความร้อนจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง และพลังงานจากการขับเคลื่อนของเครื่องจักรกลมาเป็นพลังงานไฟฟ้าเพื่อเข้าสู่ระบบการส่งต่อไป

ระบบการส่ง เป็นระบบการส่งพลังงานไฟฟ้าจากระบบการผลิตไปยังระบบการจำหน่าย เพื่อจำหน่ายกำลังไฟฟ้าให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้าต่อไป

ระบบจำหน่าย เป็นระบบไฟฟ้าที่รับกำลังไฟฟ้าจากระบบการส่งแล้วทำการลดระดับแรงดันลงจากแรงดันสูงให้ เป็นแรงดันปานกลางและแรงดันต่ำ โดยอาศัยหม้อแปลงไฟฟ้า เป็นตัวลดแรงดัน

ระบบการใช้กำลังไฟฟ้า เป็นระบบไฟฟ้าที่รับกำลังไฟฟ้าจากระบบการจำหน่าย

การใช้ระบบแรงดันไฟฟ้ากำลัง

การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ใช้ระบบสายส่งแรงดัน 69 kV, 115kV, 230kV, และ 500kV 3 เฟส 3 สาย 50 Hz ส่งกระแสไฟฟ้ากับการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

การไฟฟ้านครหลวง ใช้ระบบการส่งกำลังไฟฟ้าข้อยและการจำหน่ายแรงดันแรงสูง 12000, 24000, 69000, 115000 และมี 230000 โวลต์ อยู่บ้าง ระบบจำหน่ายแรงต่ำแรงดัน 416/240 โวลต์ 3 เฟส 4 สาย 50 Hz

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ใช้ระบบการส่งกำลังไฟฟ้าข้อยและการจำหน่ายแรงดันสูง 22000, 33000 และ 115000 โวลต์ ระบบจำหน่ายแรงต่ำแรงดัน 400/230 โวลต์ 1 เฟส 2 สาย, 1 เฟส 3 สาย และ 3 เฟส 4 สาย 50 Hz

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับหม้อแปลงไฟฟ้า

การปลดไฟฟ้าออกจากหม้อแปลง

1. สวมถุงมือยาง/หนังใช้ไม้ชักฟิวส์ที่แห้งปลด ครอบเอาต์ ฟิวส์ เท่านั้น
2. ยืนในที่มั่นคงไม่เปียกชื้น ขณะยกไม้ชักฟิวส์เกี่ยวหูกฟิวส์โน้มลงขณะชักออก
3. ให้ปลดสวิตช์แรงต่ำก่อนปลดฟิวส์แรงสูง ยกเว้น สวิตช์แรงต่ำที่เป็นครอบเอาต์แบบฟิวส์ธรรมดา
4. ปลดฟิวส์แรงสูงเฟสที่อยู่ห่างจากเสาก่อนด้วยความเร็วพอสมควร
5. ทำกราวด์ขีดตรงแรงต่ำระบบจำหน่ายเพื่อป้องกันแรงดันไฟฟ้าย้อนกลับ

การสับไฟฟ้าเข้าหม้อแปลง

1. ปลดสายช็อตและกราวด์ที่ทำไว้ระบบจำหน่ายแรงต่ำ
2. กรณีอุปกรณ์ป้องกันหม้อแปลงใช้คัทเอาต์แรงต่ำแบบฟิวส์ธรรมดาให้สับคัทเอาต์ก่อน
3. กรณีอุปกรณ์ป้องกันหม้อแปลงใช้สวิตช์แรงต่ำให้สับครอบฟิวส์แรงสูงก่อน
4. การสับจ่ายแรงสูง – แรงต่ำ ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เทียงตรงรวดเร็วครั้งเดียวเพื่อมิให้เกิดอาร์คมาก และสับจ่ายเฟสที่อยู่ใกล้เสาก่อ

โครงสร้างของหม้อแปลงไฟฟ้า

TRANSFORMER CONSTRUCTION

หม้อแปลงไฟฟ้าชนิดคอล์ย แชน้ำมัน ทั้งหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังและระบบจำหน่ายมีโครงสร้างหลัก ดังนี้

แกนเหล็ก ประกอบด้วยเหล็กซิลิคอนบาง ๆ เรียงซ้อนกันอัดแน่นด้วยแคล้ม ทำหน้าที่เป็นวงจรเส้นแรงแม่เหล็ก ที่ยึดเกาะของขดลวดและอุปกรณ์อื่น ๆ

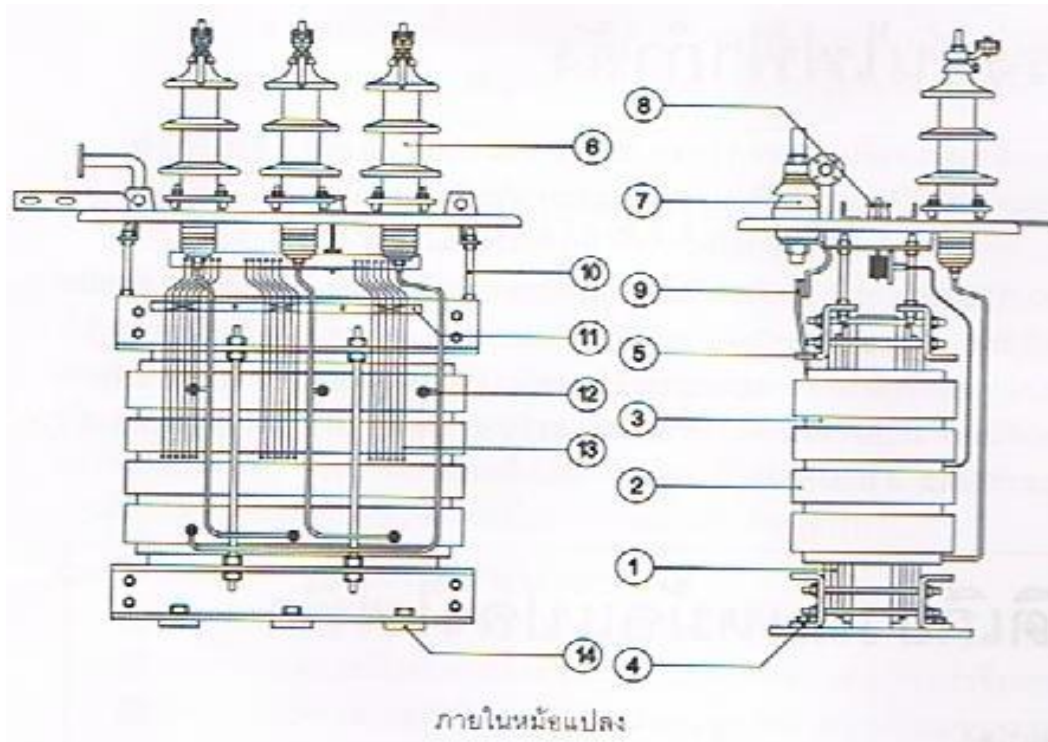
ขดลวดแรงสูง – แรงต่ำ ทองแดงเคลือบน้ำยาหรือหุ้มฉนวนพันรอบแกนเหล็ก ทำหน้าที่สร้างและเหนี่ยวนำในวงจรไฟฟ้า กระแสสลับ เพื่อเพิ่มหรือลดแรงดัน

แทป เป็นอุปกรณ์เปลี่ยนรอบเพื่อปรับแรงดัน ด้านแรงสูงที่มากหรือน้อยให้แรงดันแรงต่ำได้ตามที่กำหนด

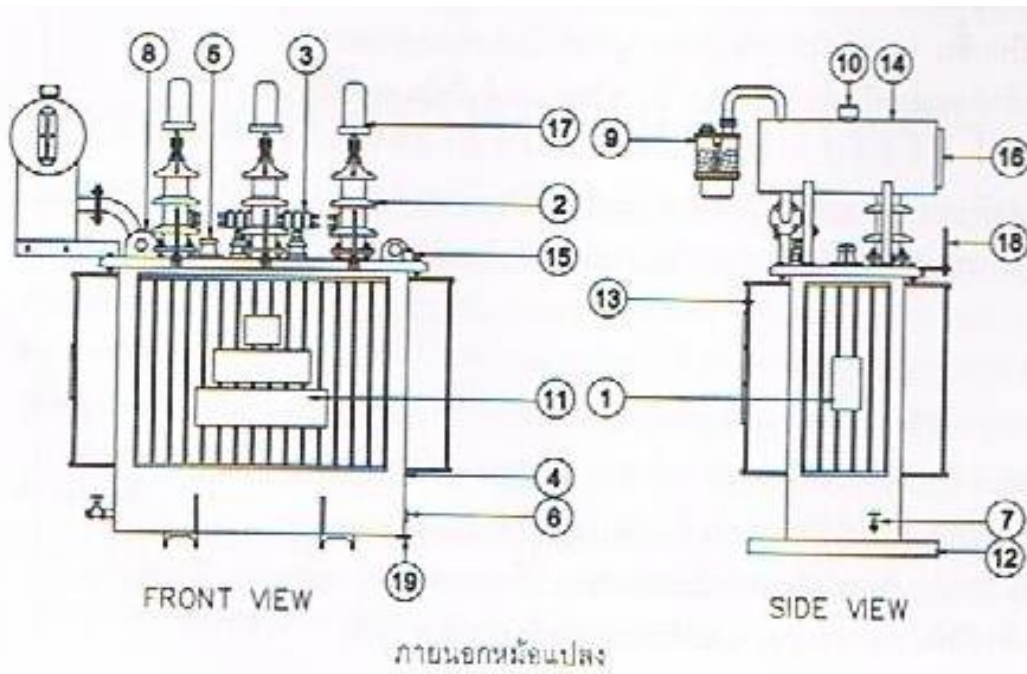
น้ำมันหม้อแปลง เป็นฉนวนไฟฟ้าระบายความร้อนรักษาความสะอาดแกนเหล็กและลวด ไม้ให้ขึ้นสนิม

ลูกถ้วย เป็นฉนวนมีแกนตัวนำอยู่ภายในสำหรับเชื่อมต่อวงจรไฟฟ้าภายในสู่ภายนอก

ถังและกริป ทำหน้าที่บรรจุน้ำมันและระบายความร้อน

ภายในหม้อแปลง	
ITEM	DESCRIPTION
1	CORE
2	HV.COLI
3	LV.COIL
4	CORE CLAMP(LOWER)
5	CORE CLAMP(UPPER)
6	HV.BUSHING
7	LV.BUSHING
8	OFF LOAD TAP CHANGER
9	LV. BUSBAR
10	STUD & NUT COVER SUPPORT
11	CRAPE PAPER
12	HV. CABLE
13	TAP LEAD
14	BASE CLAMP

ภายนอกหม้อแปลง	
ITEM	DESCRIPTION
1	NAMEPLATE WITH CONNECTION DIAGRAM
2	H.V.BUSHING WITH TERMINAL CONNECTOR
3	L.V. BUSHING WITH TERMINAL CONNECTOR
4	TANK
5	TAP CHANGER
6	EARTH TERMINAL
7	OIL DRAIN VALVE
8	LIFING EYE FOR COVER
9	DEHYDRATING BREATHER SILICAGER
10	OIL FILLING CAP
11	LOGO
12	SUB BASE
13	CORRUGATED FIN
14	CONSERVATOR TANK
15	THERMOMETER POCKET
16	OIL LEVEL GAUGE
17	BIRD GUARD CAP
18	ARCING HORN
19	PIPE FPR DRAIN PLUG

อุปกรณ์ ส่วนประกอบ และการทำงานของหม้อแปลงไฟฟ้า

ภายในหม้อแปลง

แกนเหล็ก แผ่นเหล็กซิลิคอนบาง ๆ วางเรียงซ้อนกันยึดด้วยแคล้ม โย้กบน – ล่าง ทำหน้าที่เป็นวงจรเส้นแรงแม่เหล็ก

ขดลวดแรงสูง – แรงต่ำ ลวดทองแดงกลม / แบนเคลือบน้ำยาหรือหุ้มกระดาษฉนวนพันรอบแกนเหล็กขดลวดรับแรงสูงสร้างเส้นแรงแม่เหล็กเหนี่ยวนำขดลวดจ่ายแรงต่ำ ทำหน้าที่เป็นวงจรไฟฟ้า

ชุดเปลี่ยนแทป เป็นชุดสวิตช์เปลี่ยนเพิ่ม / ลดจำนวนรอบขดลวดแรงสูงเพื่อปรับแรงดันไฟฟ้าด้านจ่ายให้เหมาะสมกับการใช้งาน

สายไฟ/บัสบาร์ สายไฟ/บัสบาร์ทองแดงสำหรับเชื่อมต่อเข้าสู่ชุดแทปขดลวดแรงสูงเชื่อมต่อปลายขดลวดแรงสูง-ต่ำ ระหว่างเฟสและปลายขดลวดกับแกนลูกถ้วย เพื่อเชื่อมต่อระบบไฟฟ้าภายนอก

กระดาษฉนวน กระดาษอัดแน่นหรือแมกกาไลต์ทำหน้าที่เป็นฉนวนไฟฟ้าระหว่างขดลวดและส่วนที่เป็นแกนเหล็ก

น้ำมันหม้อแปลง น้ำมันแร่ผสมทำหน้าที่เป็นฉนวนไฟฟ้าและระบายความร้อนของขดลวดและแกนเหล็ก

ไส้หม้อแปลง เป็นชื่อเรียกรวมชุดส่วนประกอบภายในหม้อแปลงทั้งหมดรวมทั้งหมุดฝาสามารถยกได้เป็นชุด

ภายนอกหม้อแปลง

ถังครีป โลหะเชื่อมขึ้นรูปบรรจุไส้และน้ำมันหม้อแปลงมีครีปหรือลอนลูกฟูกสำหรับระบายความร้อนหรือรับการขยายตัวของน้ำมันของหม้อแปลงชนิดปิด

ลูกถ้วยแรงสูง-ต่ำ เซรามิกฉนวนมีแกนตัวนำอยู่ภายในสำหรับเชื่อมต่อสายวงจรไฟฟ้าภายในหม้อแปลงกับภายนอก

ถังสำรองน้ำมัน อยู่เหนือถังหม้อแปลงมีหน้าที่สำรองน้ำมันในถังลดหรือเพิ่มจากการขยายตัวของน้ำมันหม้อแปลงชนิดปิดจะไม่มีถังสำรองการขยาย-หดตัวอาศัยถังและครีปเป็นตัวขยาย

ระดับน้ำมัน ที่ข้างถังสำรองมีเกจชี้แสดงระดับน้ำมันอาจเป็นลักษณะร่อง /ท่อหรือเข็มหน้าปิด หม้อแปลงชนิดปิดจะมีลูกลอย ชี้ออกการมีอยู่ของน้ำมันที่ท่อเดิม

ชุดกรองความชื้น ที่ข้างถังสำรองอีกข้างจะมีอุปกรณ์ชุดกรองความชื้นสำหรับอากาศที่มีความชื้น เข้าหม้อแปลง

อุปกรณ์ลดความดัน เป็นกลไกสปริงเมื่อความดันภายในหม้อแปลงสูงจนชนะแรงสปริงความดันจะระบายออกถ้าเป็นหม้อแปลงชนิดเปิดจะเป็นท่อระเบิด เมื่อเกิดแรงดันภายในหม้อแปลงรุนแรง เช่น การลัดวงจรแผ่นไดอะแฟรมที่ปากท่อจะระเบิดออก

บุคโฮลซีรี่เลย เป็นอุปกรณ์ป้องกันทำหน้าที่เตือนหรือตัดวงจร เมื่อเกิดเหตุไม่ปกติภายในหม้อแปลง

ครอบกันนก เป็นฉนวนยางครอบขั้วต่อลูกถ้วยแรงสูงแต่ละเฟสป้องกันไฟฟ้าลัดวงจรเมื่อมีนกมาเกาะ

ขั้วต่อสายแรงสูง-ต่ำ ที่ต่อสายระหว่างแกนลูกถ้วยหม้อแปลงกับสายแรงสูงเข้าและแรงต่ำออกใช้งาน

แกนล่อฟ้า เหล็กกลม 2 ชั้นยึดติดขั้วแกนต่อสายแรงสูงและฝาถังซึ่งเข้าหากันเพื่อให้คลื่นฟ้าผ่าผ่านระหว่างแกน โดยไม่ผ่านทำลายขดลวดภายในหม้อแปลง

เทอร์โมมิเตอร์ วัดอุณหภูมิน้ำมันหม้อแปลงมีชนิดแกนตั้งและเข็มหน้าปิดซึ่งอาจมีสวิทช์ต่อเตือน

มือหมุนแทป เป็นมือหมุนปรับเปลี่ยนแทปภายนอกเพื่อปรับแรงดันไฟฟ้าให้เหมาะกับการใช้งาน

ที่ต่อสายดิน ที่ต่อสายจากถังลงสู่ดินเพื่อความปลอดภัยจากไฟรั่วหรือลัดวงจร

วาล์วถ่ายน้ำมัน เป็นวาล์วเปลี่ยนถ่ายน้ำมันออกจากหม้อแปลงหรือเป็นวาล์วเปิดเก็บตัวอย่างน้ำมันทดสอบ

ที่เติมน้ำมัน เป็นฝาเกลียวเปิด-ปิด อยู่บนสุดของถังสำรองน้ำมันหรือท่อถังชนิดปิดเพื่อเติมน้ำมัน

แผ่นป้าย บ่งบอกข้อมูลต่าง ๆ ของหม้อแปลงอยู่ด้านข้างถังหรือครีบบัง

โลโก้,ขนาด,ชื่อบริษัท เป็นตราเครื่องหมายและชื่อบริษัท และขนาดกำลังของหม้อแปลง

ประกัน เป็นซีลยาง/ไม้ก๊อก สำหรับซีลตามช่วงต่อต่าง ๆ กันน้ำมันรั่ว เช่น ที่ลูกถ้วยแรงสูง – ต่ำ
ที่ประกอบบนฝาถัง ฝาถังกับตัวถัง และมีหมุนแทปเป็นต้น

ภาคผนวก ก.

การตรวจสอบและบำรุงรักษาหม้อแปลงไฟฟ้า

ลำดับ	รายการ	วิธีการตรวจสอบและบำรุงรักษา	วิเคราะห์และแก้ไข
1	ลูกถ้วย (Bushing) 1.1 แรงสูง 1.2 แรงต่ำ 1.3 นิวตรอล	-ตรวจสอบสภาพผิวลูกถ้วยด้วยตา -ฝุ่นและครอบสกปรก -รอยอาร์ค รอยชำรุด	-คราบฝุ่นและสิ่งสกปรกให้ใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาด -รอยอาร์ค รอยชำรุดให้ซ่อม หรือเปลี่ยนใหม่
2	ขั้วต่อสาย(Connector) 1.1 แรงสูง 1.2 แรงต่ำ 1.3 นิวตรอล	-ตรวจสอบสภาพขั้วต่อด้วยตา -สภาพขั้วต่อโดยทั่วไปเรียบร้อย -นอต,สกรู และปลายสายที่ต่อเป็นสนิมหรือเกิดออกไซด์ -ใช้ประแจขันตรวจสอบสภาพความแน่นของนอตสกรู	-ถ้าขั้วต่ออยู่ในสภาพที่ไม่เรียบร้อยให้จัดใหม่ -ทำความสะอาดบริเวณขั้วและหน้าสัมผัสระหว่างขั้วกับหางปลาและสายต่อ -ขันนอตทุกตัวให้แน่น
3	แทปเชนเจอร์ (Tap Changer)	-จดตำแหน่งแทปแรงดันที่ใช้งานปัจจุบัน -ตรวจตำแหน่งแทปกับตำแหน่งล็อก	-ถ้าต้องการปรับแรงดันให้เหมาะสมกับการใช้งานให้อ้างอิงตำแหน่งเดิม
4	ระดับน้ำมัน (Oil Level)	-ตรวจระดับน้ำมันที่เกจวัดด้วยตา -ระดับสูงหรือต่ำเทียบกับขีดหรือช่วงระดับมากน้อยอย่างไร	-ถ้าระดับน้ำมันผิดปกติให้วิเคราะห์ว่าน้ำมันอาจรั่วซึมหรือใช้งานเกิน -แก้ไขรอยรั่ว และเติมหรือถ่ายน้ำมันที่ขาดหรือเกินจากช่วงขีดบอกระดับปกติ
5	อุปกรณ์ลดความดัน (Pressure Relief)	-ตรวจสอบสภาพการทำงานโดยใช้มือกดว่ายังทำงานได้ตามปกติ	-ถ้าการทำงานไม่เป็นไปปกติให้ซ่อมหรือถอดเปลี่ยนใหม่
6	บุคโฮลซ์รีเลย์ (Buchholz Relay)	-ตรวจเช็คการทำงานของอุปกรณ์เตือนและป้องกัน -การทำงานของชุกलयทั้งสอง -ตรวจดูแก๊สในตัวบุคโฮลซ์	-ถ้าชุดอุปกรณ์เตือนและป้องกันทำงานไม่ปกติหรือชำรุดให้ซ่อมหรือเปลี่ยนใหม่ -เปิดวาล์วด้านบนเพื่อปล่อยแก๊สออก

ลำดับ	รายการ	วิธีการตรวจสอบและบำรุงรักษา	วิเคราะห์และแก้ไข
7	เทอร์โมมิเตอร์ (Thermometer) 7.1 แบบเข็มหน้าปัทม์ 7.2 แบบแกนตั้ง	-ดูค่าอุณหภูมิของน้ำมันที่วัดได้เทียบกับ โพลด์ที่ใช้ว่าผิดปกติหรือไม่ -ค่าอุณหภูมิน้ำมันที่อ่านได้ลบด้วยอุณหภูมิ บริเวณนั้นไม่ควรเกิน 60 ° C โดยประมาณ	อุณหภูมิผิดปกติอาจเกิดจาก -เข็มชี้ผิดปกติหรือเทอร์โมมิเตอร์เสีย -ครีบริบายความร้อนสกปรก -หม้อแปลงใช้งานโอเวอร์โพลด์ให้แก้ไข ตามอาการและสาเหตุ
8	วาล์วถ่ายน้ำมัน (Drain Valve)	-ตรวจสอบรอยรั่วซึมของน้ำมัน -ตรวจสอบสภาพวาล์วโดยทั่วไปว่ายัง ทำงานเปิด-ปิดได้ตามปกติ	-ถ้ามีรอยรั่วให้ขันวาล์วให้แน่น -ถ้าวาล์วชำรุดหรือทำงานเปิด-ปิด ไม่ได้ให้เปลี่ยนวาล์วใหม่
9	สายดิน (Ground)	ตรวจสอบสายที่ต่อจากขั้วดินลงหลักดิน	-ถ้าไม่ได้ต่อไว้หรือหลุดหลวมให้ ทำการแก้ไข -ทำความสะอาดขั้วและขันให้แน่น
10	ประเก็น (Gasket)	-ตรวจสอบประเก็นตามจุดต่าง ๆ เพื่อดู รอยรั่วซึมและสภาพประเก็น	-ถ้ารั่วซึมที่ยึดอาจหลวมให้ขันให้แน่น -ถ้าซีลยางเสื่อมหรือจุดเชื่อมชำรุดหรือ รั่วให้เปลี่ยนใหม่อุดหรือเชื่อมรอยรั่ว
11	รอยรั่วความชื้น (Leakage)	-ตรวจสอบรอยรั่วซึมรอบตัวถัง ตามรอยต่อ ประเก็น ครีบริบาย และวาล์ว เป็นต้น	-แก้ไขตามลักษณะที่เป็นปัญหา เช่น ซีมที่ประเก็นข้อต่อให้ขันออกให้แน่น อุดหรือเชื่อมฝนจุดที่สามารถทำได้
12	สารกรองความชื้น (Dehydrating)	-ตรวจสอบดูสีของสารดูดความชื้น -ความเรียบร้อยของกระบอกและ ถัวยน้ำมัน -น้ำมันใต้กระบอก	-ถ้าสีเปลี่ยนจากน้ำเงินเป็นชมพูเกินครึ่ง ต้องเปลี่ยนสารใหม่ -เช็คทำความสะอาดหรือเปลี่ยนถัวยแตก -ถ้าน้ำมันแห้งหรือระดับต่ำให้เติม
13	ความต้านทานฉนวน (Insulation Resistance)	วัดค่าความต้านทานด้วย Megger ระหว่าง แรงสูง - แรงต่ำ แรงสูง - กราวด์ แรงต่ำ - กราวด์	-ความต้านทานฉนวนขึ้นกับความชื้น และอุณหภูมิ -ถ้าค่าต้านทานต่ำกว่าที่กำหนดต้อง กรองน้ำมัน หรือนำหม้อแปลงมาอบ
14	ค่าความทนต่อแรงดัน- ไฟฟ้าของน้ำมัน (Dielectric Strength)	-ทดสอบค่าไดอิเล็กตริกของน้ำมัน ด้วยเครื่องทดสอบน้ำมัน	-ค่าที่ทนต่อแรงดันของน้ำมันใหม่หรือ น้ำมันที่ใช้แล้วต้องสูงกว่าค่าที่กำหนด ถ้าต่ำต้องกรองหรือเปลี่ยนน้ำมันใหม่
15	แกนล่อฟ้า (Arcing Horn)	-วัดระยะบน - ล่างแกนล่อฟ้า	-ระบบไฟ 11-12 เค.วี.ระยะห่าง 85 มม -ระบบไฟ 22-24 เค.วี.ระยะห่าง 155 มม -ระบบไฟ 33 เค.วี.ระยะห่าง 220 มม

